

Τα χαρακτηριστικά των εργαλείων αυτά ταιριάζουν περισσότερο σε ένα ενεργητικό μαθησιακό περιβάλλον, υπό την προϋπόθεση της ψηφιακής ευχέρειας των διδασκόντων και των εκπαιδευομένων και των κατάλληλα σχεδιασμένων διδακτικών στρατηγικών (Redecker, Ala-Mutka, Bacigalupo, Ferrari & Punie, 2009). Τέλος, σκόπιμο είναι να αναφερθεί πως τα εργαλεία αυτά διαθέτουν δυνατότητες (affordances) οι οποίες αν και εφόσον αξιοποιηθούν με τον κατάλληλο τρόπο (πχ. οργανωμένο πλαίσιο ένταξης με αυστηρή δόμηση), μπορούν να προσφέρουν στους χρήστες την ευκαιρία να αναπτύξουν δεξιότητες υψηλού επιπέδου (πχ. μεταγνωστική ικανότητα, ανάπτυξη κριτικής σκέψης κ.ά.), όπως και κοινωνικές δεξιότητες (πχ. ανάπτυξη συλλογικού πνεύματος, επικοινωνία κ.ά.) (Webb, 2005).

4. Η Εκπαιδευτική χρήση των Εφαρμογών του Web 2.0

Τα εργαλεία Web 2.0, όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Φυσικά, η χρήση αυτή προκειμένου να χαρακτηριστεί «εκπαιδευτική» εξαρτάται από τους στόχους, που θέτει ο εκπαιδευτικός, ή από το ηλικιακό κοινό, στο οποίο απευθύνεται κάθε διδακτική παρέμβαση, η οποία εμπλέκει εργαλεία Web 2.0. ή από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων, που έχει το κάθε εργαλείο, ή και από μια σειρά παρόμοιων παραγόντων (West & West, 2009). Στην ενότητα αυτή, θα γίνει λόγος για κάποια βασικά εργαλεία του Web 2.0 και πιθανούς τρόπους εκπαιδευτικής αξιοποίησής τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα.

4.1 Η εκπαιδευτική χρήση των ιστολογίων (blogs)

Το ιστολόγιο, ως περιβάλλον, δημοσιοποίησης των ιδεών, σκέψεων, απόψεων και γνώσεων των χρηστών ενθαρρύνει τον αναστοχασμό επί του περιεχομένου, υποστηρίζοντας τη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης σε κοινωνικό πλαίσιο μέσω της αλληλεπίδρασης μεταξύ δημιουργού και χρηστών-επισκεπτών, αποτελώντας ένα γνωστικό ασύγχρονο περιβάλλον (Stahl, 2006). Αναφορικά με τη δυνατότητα της παιδαγωγικής αξιοποίησης ενός ιστολογίου, μπορεί να εξεταστεί είτε ως ένα διαδικτυακό προσωπικό ημερολόγιο είτε ως ένα φόρουμ συζητήσεων. Στις περιπτώσεις αυτές, λειτουργεί ως εργαλείο αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης, καθώς οι μαθητές μπορούν να γράψουν ελεύθερα την προσωπική τους άποψη και μόνο οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση προκειμένου να παρέχουν ανατροφοδότηση, ενθάρρυνση και να απαντήσουν σε ενδεχόμενες ερωτήσεις οι οποίες τίθενται. Με τον τρόπο αυτό τα ιστολόγια χρησιμοποιούνται αρχικά για να ενθαρρύνουν τους μαθητές και να εξετάσουν αυτό το οποίο μαθαίνουν μέσω της αλληλεπίδρασής τους, των αποτελεσμάτων και των ενεργειών τους υπό το πρίσμα της παραγωγής απτών αποτελεσμάτων (Jenkins et al, 2012), υπερθεματίζοντας έτσι του ρόλου της αλληλεπίδρασης ως ένα κύριο συστατικό στη διαδικασία της μάθησης. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας το ιστολόγιο ως κανάλι επικοινωνίας για την παροχή ανατροφοδότησης, υποστηρίζει και ενθαρρύνει τους μαθητές ενώ ταυτόχρονα τους παρέχει έναν προσιτό και άμεσο τρόπο για την κατανόηση νέων δεδομένων στην πράξη (Jenkins et al, 2012). Τέλος, τα ιστολόγια ως τεχνολογικά περιβάλλοντα είναι ιδανικά και στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών καθώς δημιουργούν πρώιμα διαστήματα, στα οποία οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται τα επίπεδα αλλαγών τους μέσω της κατανόησης τους, λόγω της ευελιξίας των συγκεκριμένων εργαλείων (Phil Wood, 2012).

4.2 Η εκπαιδευτική χρήση του microblogging

Παράλληλα με τα ιστολόγια, ένας ακόμη τρόπος, ο οποίος έχει σημαντικό αντίκτυπο για την ενίσχυση της μάθησης, είναι το microblogging (Ebner, Lienhardt, Rohs & Meyer, 2010). Στο εκπαιδευτικό σύστημα το Twitter είναι ένα εργαλείο microblogging, που ενισχύει την κοινωνική αλληλεπίδραση για μια σειρά μαθημάτων εκτός τάξης, τα οποία δύνανται να έχουν ισχυρή

εκπαιδευτική αξία (Dunlap & Lowenthal, 2009b). Σε ένα περιβάλλον, το οποίο εξελίσσεται σε πραγματικό χρόνο, οι καθηγητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Twitter, στη διαδικασία της εκμάθησης, για την άμεση επικοινωνία με τους μαθητές έτσι, ώστε να παράγουν θέματα προς συζήτηση αυξάνοντας το ενδιαφέρον γι' αυτά και με τη χρήση παραδειγμάτων. Ταυτόχρονα οι μαθητές παρακινούνται περισσότερο, ώστε να αναπτύξουν μια ουσιαστική σχέση επικοινωνίας τόσο με τον καθηγητή όσο και με τους συνομηλίκους τους (Junco, Heiberger & Loken, 2011).

Οι Dunlap & Lowenthal (2009) στην έρευνά τους υποστηρίζουν ότι οι μαθητές, με την εισαγωγή του Twitter στην τάξη, μπορούν να αναπτύξουν σημαντικές ικανότητες. Τα συμπεράσματα καταδεικνύουν ότι με την εισαγωγή του Twitter ως εργαλείο για την δέσμευση των μαθητών, οδηγούνται σε μεγαλύτερου βαθμού εξοικείωση με το εκπαιδευτικό υλικό, σε μεγαλύτερη εμπλοκή με το διδάσκοντα και καλύτερη οργάνωση της δομής των μαθημάτων, καθιστώντας έτσι το Twitter ως μια γρήγορη και εύκολη μέθοδο για τις ανακοινώσεις των καθηγητών, τους προβληματισμούς και τις υποθέσεις των μαθητών και τη διεκπεραίωση γενικών ζητημάτων.

4.3 Η εκπαιδευτική χρήση των κοινωνικών δικτύων

Η δυναμική των κοινωνικών δικτύων διαφαίνεται εξαιρετικά σημαντική (Boyd & Ellison, 2008) και έχει αναγνωριστεί ως μια αναδυόμενη τεχνολογία για τη διδασκαλία και τη μάθηση. Είναι ιδιαίτερα δημοφιλής μεταξύ των μαθητών και των φοιτητών, σε σημείο που η παιδαγωγική τους αξιοποίηση να αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα στην επιστημονική κοινότητα (Orphus & Abbitt, 2009).

Αναμφισβήτητο η πιο δημοφιλής ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης, το Facebook, ως πλατφόρμα, υπερέχει παρέχοντας έναν εύκολο μηχανισμό με τον οποίο ομάδες ανθρώπων μπορούν να επικοινωνούν, να συνδιαλέγονται και να προχωρούν σε κοινή χρήση πολυμέσων με τους δικούς τους ρυθμούς.

Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα και σε εκπαιδευτικούς σκοπούς, αφού οι μαθητές είναι ήδη εξοικειωμένοι με τη χρήση αυτών των εργαλείων (Orphus & Abbitt, 2009). Ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι φοιτητές αναφέρουν πως το Facebook τους επιτρέπει να δικτυωθούν σε ομάδες κοινών πανεπιστημιακών ενδιαφερόντων και να μάθουν από προγενέστερους φοιτητές χρήσιμες πληροφορίες για το πανεπιστήμιό τους.

Επίσης, μπορούν και οι πιο ντροπαλοί φοιτητές, ξεπερνώντας τα γλωσσικά εμπόδια και τις κοινωνικές αναστολές, να έχουν επικοινωνία με καθηγητές άμεσα θέτοντας ερωτήματα, σε μια άτυπη και λιγότερο πιεσμένη ατμόσφαιρα σε σχέση με τα προγραμματισμένα δια ζώσης ραντεβού (McCarthy, 2010).

Ακόμη, βλέποντας τις ανακοινώσεις των μαθημάτων, έρχονται προετοιμασμένοι στα μαθήματα, γνωρίζοντας ποια πεδία του μαθήματος και του υλικού θα παρουσιάσει ο καθηγητής, ενώ παράλληλα έχουν πολλαπλά οφέλη και στην εκμάθηση του περιεχομένου, αφού οι φοιτητές πολύ πιο ελεύθερα και άμεσα κατεβάζουν τις σημειώσεις μαθημάτων με ένα μόνο κλικ του ποντικιού στο Facebook (Bosch, 2009). Έτσι, οι περισσότεροι από τους σπουδαστές συμμετέχουν ενεργά μέσα από το εικονικό περιβάλλον στη διαδικασία της μάθησης αλλά και συνδιαμορφώνουν το υλικό, κάνοντας πράξη την εποικοδομητική προσέγγιση (Kayri & Çak, 2010). Μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, ενισχύεται η ομαδική εργασία και οικοδομούν τη γνώση (Shih, 2011).

4.4 Η εκπαιδευτική χρήση του Wiki.

Άλλη μια εφαρμογή του Web 2.0 είναι το Wiki. Η δημοτικότητά τους έχει αρχίσει να προσελκύει την προσοχή και το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών, οι οποίοι πιστεύουν πως τα wikis θα διευκολύνουν όχι μόνο την επικοινωνία, αλλά και τη συνεργατική ανακάλυψη, διαμόρφωση, και διαμοίραση της γνώσης, ιδιότητες που είναι στοιχειώδεις και απαραίτητες σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο είτε στη σχολική εκπαίδευση είτε στο πανεπιστήμιο τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο (Cress & Kimmerle, 2008; Grant, 2009; Wheeler & Wheeler, 2009; Cole, 2009), ακόμη και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Greenhow, Robelia, & Hughes, 2010; Choy & Ng, 2007) καθώς τα wikis βρίσκουν πλέον εφαρμογή και κερδίζουν όλο και περισσότερο έδαφος κυρίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ειδικότερα, ο απλός χειρισμός του Wiki συμβάλλει στην αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας (Τσέλιος κ.ά., 2011). Επιπλέον, το wiki δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές-σπουδαστές να εμπλέκονται σε συνεργατικές δραστηριότητες, που υπερβαίνουν τα όρια της κλασσικής τάξης και οι μαθητές-σπουδαστές αρχίζουν να καταλαβαίνουν πόσο ισχυροί και αποτελεσματικοί μπορούν να γίνουν με τη συλλογική εργασία (Jenkins et al, 2012), με την πραγματική του δύναμη να εντοπίζεται στην αμεσότητα της συνεργασίας και στο γεγονός ότι, όσο περισσότεροι άνθρωποι εμπλέκονται, τόσο πιο ενδιαφέρον προκύπτει το αποτέλεσμα. Μάλιστα, οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να διορθώσουν και να επιμεληθούν το περιεχόμενο. Η διαδικασία αυτή της μελέτης, του εντοπισμού και της διόρθωσης του περιεχομένου μέσα από αναστοχαστικές διαδικασίες προσφέρει τη δυνατότητα για εκπαιδευτικές προσεγγίσεις στο πλαίσιο της κοινωνικογνωστικής μάθησης

4.5 Η εκπαιδευτική χρήση των κοινωνικών μέσων διαμοιρασμού περιεχομένου

Σύμφωνα με τον McMartin (2008) είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο στον τομέα της εκπαίδευσης η χρήση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, όπου με τον όρο "ανοικτός" νοείται ότι είναι ελεύθερα διαθέσιμος να χρησιμοποιηθεί από άλλους και σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Με βάση τα παραπάνω, διαφαίνεται η εκπαιδευτική χρήση τέτοιων κοινωνικών μέσων διαμοιρασμού αρχείων και ειδικότερα φωτογραφιών, όπως για παράδειγμα είναι το Flickr. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να δώσουν στους μαθητές την ελευθερία να εξερευνήσουν και να επιλέξουν τη δική τους αυτοκατευθυνόμενη μάθηση σε απευθείας σύνδεση με τις δραστηριότητες, χρησιμοποιώντας τις φωτογραφίες ως ένα μέσο για να σπάσουν όχι μόνο γεωγραφικά εμπόδια, αλλά εκπαιδευτικά εμπόδια που υπάρχουν σε μια παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας (Chu & Van Dusen, 2008). Άλλο ένα εργαλείο διαμοιρασμού αρχείων video, το YouTube, φαίνεται ότι μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, στην τάξη, το YouTube γίνεται ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για την ενίσχυση της μάθησης με καινοτόμους τρόπους, όπως τον εντοπισμό ιστορικών βίντεο, την ανάρτηση βίντεο των μαθητών να εκτελούν επιστημονικά πειράματα αλλά και τη χρήση του ως εργαλείο για την ενημέρωση των μαθητών και forum για κριτική ανάλυση και σχολιασμό (Bloom, 2009; White, 2009; Park, 2009). Τέλος, το βίντεο εξασκεί και τα δύο ημισφαίρια του εγκεφάλου των μαθητών καθώς εικόνες, γραπτό κείμενο, διάλογοι, ηχητικά εφέ και μουσικές υποκρούσεις διεγείρουν τον εγκέφαλο, δημιουργώντας την ιδανική κατάσταση μάθησης, καθιστώντας έτσι το βίντεο και κατ'επέκταση το YouTube ως ένα πολύτιμο εργαλείο στη διαδικασία της μάθησης (Berk, 2009).

4.6 Η εκπαιδευτική χρήση των εικονικών κόσμων και των online παιχνιδιών

Καθώς η online επικοινωνία και συνεργασία γίνεται ολοένα και πιο σύνθετος φαινόμενο, τα πανεπιστήμια διερευνούν τις εκπαιδευτικές δυνατότητες των εικονικών περιβαλλόντων (Papp, 2010). Αναμφισβήτητο, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα των εικονικών κόσμων είναι το Second Life, το οποίο επιτρέπει την εξερεύνηση νέων τόπων μέσω της εικονικής πραγματικότητας, οι οποίοι μπορούν να έχουν ιστορικό, πολιτισμικό ή και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον (Falloon, 2010). Ιδιαίτερα χρηστικό

είναι για αρκετά πανεπιστημιακά ιδρύματα, τα οποία έχουν αναπτύξει τις εικονικές περιηγήσεις, προσομοιάζοντας διάφορα κτήρια και μνημεία έτσι, ώστε ο σπουδαστής, χωρίς κόστος, να περιηγείται και να συλλέγει πληροφορίες για τα παραπάνω, ενώ του παρέχονται συναρπαστικές ευκαιρίες για να εμπλουτίσει τις γνώσεις του μέσω της εμπειρικής μάθησης (Papp, 2010). Επιπλέον, μέσω των εικονικών κόσμων, οι καθηγητές έχουν προσωπικές συναντήσεις με τους φοιτητές τους, προσφέροντας τη δυνατότητα της αλληλεπίδρασης σε ένα εικονικό περιβάλλον σε πιο βολικές ώρες (Li & Pitts, 2009). Επίσης, μπορούν να καλέσουν συναδέλφους τους, οι οποίοι να παρουσιάζουν διαλέξεις σε εικονικές τάξεις, όπου εκεί ο κάθε φοιτητής ως avatar να κάνει ερωτήσεις, έχοντας έτσι το πλεονέκτημα της προσβασιμότητας, χωρίς να τον δεσμεύουν οι γεωγραφικοί περιορισμοί. Έτσι, το μάθημα γίνεται ανοιχτό για όλους, ενθαρρύνεται περισσότερο η συμμετοχή και η ανταλλαγή ιδεών και δίνεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να συνεργαστούν μεταξύ τους εύκολα, πέρα από τα στενά όρια της αίθουσας (Harris & Rea, 2009). Τα online παιχνίδια μάλιστα φαίνεται ότι προσφέρουν μια ασφαλή οδό για την επίτευξη των στόχων της εκπαίδευσης παρέχοντας κίνητρα στους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν σε σύνθετα ζητήματα με ενθουσιασμό (Psofka, 2012).

Η ανοιχτή φύση της τεχνολογίας δημιουργεί σημαντικές μαθησιακές ευκαιρίες (Mindel & Verma, 2006; Raman, Ryan & Olfman, 2005). Η φύση λοιπόν της τεχνολογίας, των εργαλείων του Web 2.0 προσφέρει τη δυνατότητα για ανάπτυξη εκπαιδευτικών εφαρμογών οι οποίες σχετίζονται με επίσης ανοιχτά πλαίσια μάθησης όπως το πλαίσιο της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας μάθησης (Cress & Cimerlie, 2008).

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω φαίνεται πως τα εργαλεία Web 2.0, διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Προκειμένου να αξιοποιηθούν με τον κατάλληλο τρόπο κρίσιμο είναι να λαμβάνονται υπόψη εγκυροποιημένα αποτελέσματα από ερευνητικές παρεμβάσεις, προκειμένου να υπάρχει επικαιροποιημένο πλαίσιο ένταξης και χρήσης των εργαλείων αυτών, μέσα σε ένα σαφές παιδαγωγικό πλαίσιο με σαφείς διδακτικούς στόχους.

5. Το Web 2.0 στην ελληνική εκπαίδευση

Οι ΤΠΕ έχουν πλέον έχουν εξαπλωθεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα κοινωνικά μέσα είναι πλέον ευρέως διαδεδομένα στον κοινωνικό ιστό και το γεγονός αυτό δε θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο τον εκπαιδευτικό χώρο. Επειδή το θέμα της ένταξης των εργαλείων Web 2.0 είναι σχετικά νέο, δεν υπάρχει αξιοσημείωτος αριθμός ερευνών στην ελληνική βιβλιογραφία. Οι περισσότερες έρευνες αναφέρονται στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Υπάρχουν κάποια πρώτα δείγματα από άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, τα οποία δε δύναται να επιφέρουν γενικεύσιμα αποτελέσματα, αφενός γιατί οι έρευνες πραγματοποιήθηκαν σε μικρό αριθμητικό δείγμα και αφετέρου επειδή τα δεδομένα δεν έχουν αναλυθεί επαρκώς με αποτέλεσμα να μην προκύπτουν αναλυτικά συμπεράσματα από τις εργασίες αυτές.

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται η επισκόπηση των πρώτων ερευνητικών προσπαθειών για την αξιοποίηση των εφαρμογών web 2.0 σε όλες τις βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η σειρά που παρατίθενται οι εργασίες σχετίζεται με τη βαθμίδα εκπαίδευσης (Νηπιαγωγείο - Δημοτικό - Γυμνάσιο - Λύκειο - Πανεπιστήμιο - Πρόγραμμα Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών).

5.1 Το Web 2.0 στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Οι Αιματίδου και Σακαρετσίου (2012) σε έρευνα που πραγματοποίησαν, ασχολήθηκαν με τη δημιουργία ενός wiki με στόχο την παροχή των κατάλληλων βημάτων, ώστε να υλοποιήσει ο εκπαιδευτικός μια διδακτική παρέμβαση σχετικά με το θέμα των τροφικών αλυσίδων. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 16 παιδιά προσχολικής ηλικίας δύο νηπιαγωγείων της Πάτρας. Στόχος της έρευνας είναι η παροχή κατάλληλων βημάτων για τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να υλοποιήσουν